

A CÉGEK MŰKÖDÉSÉT MÓDOSÍTÓ, A VESZÉLYHELYZETTEL ÖSSZEFÜGGŐ SZABÁLYOK

A 40/2020. (III. 11.) Korm. rendelettel kihirdetett veszélyhelyzet ellehetlenítette a polgári jogi szabályok alapján létrejött jogi személyek és jogi személyiséggel nem rendelkező szervezetek – köztük a cégek – törvényes működését.

A koronavírus-járvány, a veszélyhelyzet kapcsán életbe lépett kijárási korlátozások, a csoportosulások tilalma, az egyre nagyobb méreteket öltő megbetegedések réme, a veszélyeztetett korosztályok helyzete olyan nehézségeket szül, melyek közepette nincs törvényes mód arra, hogy a cégek (és más jogi személyek) legfőbb, döntéshozó szervei szabályosan működjenek. Hasonló a helyzet a testületi szervekkel is, a legtöbb cég szervezeti működésének elégtelensége folytán gyakorlatilag lebénult akkor is, ha gazdasági helyzete a járvány miatt nem fordult válságosra.

Igen sok cég küzd olyan gondokkal, hogy lejárt mandátumú vezető tisztségviselőik, egyéb tisztségviselőik megbízását nem tudják jogszerűen meghosszabbítani vagy új tisztségviselőket választani, ráadásul hamarosan elkövetkezik a számviteli törvény szerinti beszámoló elfogadásának időszaka. Mindez előre vetíti annak igényét, hogy a még hónapokig elhúzódó válság tartama alatt is lehetőség legyen a testületi döntések meghozatalára, arra, hogy a döntéshozó szerv és a jogi személyek testületi szervei rendeltetésszerűen működhessenek, biztosítva ezzel azt is, hogy a veszélyhelyzet tartama alatt is megszülethessenek a létfontosságú, elodázhatatlan döntések, anélkül, hogy a jogi személy határozatainak felülvizsgálata iránti perek Damoklész-kardja lóna fejük felett.

Ugyancsak nagy gondot okoz a civil életben, és még inkább az üzleti életben az, hogy az ott megkívánt írásbeliség, a hiteles okiratok elkészítése, illetve a jognyilatkozatok formai szempontból szabályos megtétele hogyan biztosítható? A hatósági karanténban lévő személy nem járhat postára, nem mehet el ügyvédhez, közjegyzőhöz, igen kevés természetes személy rendelkezik elektronikus aláírással, hogyan történhet a nyilatkozó személyek azonosítása, különösen akkor, ha a jobb időkben született jogszabályi rendelkezések szerint az egyszerű e-mail még írásbeliségnek sem számít?

Ezekre a gondokra kellett egységes jogszabályi megoldásokat találni, értelemszerűen nem örök időkre, csak addig, amíg a veszélyhelyzet tart, hogy amely szervezet a gazdasági életben még valamennyire funkcionál, tovább folytathassa tevékenységét ebben a néhány hónapos rendkívüli időszakban is.

A veszélyhelyzet során a személy- és vagyonegyesítő szervezetek működésére vonatkozó eltérő rendelkezésekről szóló 102/2020. (IV. 10.) Korm. rendelet (a továbbiakban röviden: Rendelet) ennek a feladatnak kívánt megfelelni, és ennek jegyében rendelkezett a jogi személyekre, a társasházakra, a közttestületekre a köz-

jegyzőkre, a bírósági végrehajtókra, az igazságügyi szakértőkre és az ügyvédi tevékenységre vonatkozó eltérő rendelkezések alkalmazásáról. E szabályok közül a polgári jogi szabályok alapján létrejött jogi személy és nem jogi személy szervezeteket érintő rendelkezések érdemelnek a gazdasági élet szempontjából külön figyelmet, tekintve, hogy a cégek is e körbe tartoznak.

A kihirdetést követő napon hatályba lépett Rendelet előírja, hogy a hatálybalépés időpontjától kezdődően a Ptk. jogi személyekre vonatkozó szabályait a Rendeletben foglalt eltérésekkel kell alkalmazni.

A 2. § leszögezi, hogy azokban az esetekben, amikor a kijárási korlátozások ellenére a cég döntéshozó szerve, vagy az egyedüli tulajdonos (alapító) a döntéshozatalban nem akadályozott, vagyis például az egyszemélyes társaságok, az egyszemélyes rt.-k, az egy háztartásban élő családok társaságainak működésére nem kell alkalmazni a Rendelet szabályait, hiszen ezeknél erre nincsen szükség, a szervezeti működés továbbra is akadálytalanul végbemehet a korábbi módokon.

Megengedi ugyanakkor a Rendelet, hogy e jogi személyek döntéshozó szervein kívüli más szerveinek működésére a 6. § rendelkezéseit, a cég kommunikációjára, illetve a cég és tagja közti kommunikációra pedig a 7. § rendelkezései alkalmazhatóak legyenek szükség szerint.

A 7. § szerint a jogi személy szervei az írásbeli jognyilatkozatokat (és a gazdasági társaságokra irányadó, a Ptk. 3:91. §-a szerint a jognyilatkozatok megtételénél az írásbeliség kötelező) minősített vagy minősített tanúsítványon alapuló fokozott biztonságú elektronikus aláírással vagy elektronikus bélyegzővel ellátott, ennek hiányában pedig azonosításra visszavezetett dokumentumhitelesítéssel szolgáltatással (AVDH-szolgáltatással) való hitelesítéssel aláírva a tag elektronikus levelezési címére, vagyis e-mail-címére is megküldhetik, és ez a veszélyhelyzet idején szabályos írásbeliségnek számít. (Kikerülhet tehát a hagyományos írásbeliség és a postai út, ami kijárási korlátozások idején igen fontos kedvezmény.)

A folyamat ellentétes irányban is így „működik”, a tagok (akár természetes személy, akár jogi személy tagról van szó), e-mailben küldhetik meg jognyilatkozataikat a jogi személynek. A természetes személy tag azt nem köteles elektronikus aláírni, viszont az azonosításához szükséges személyi adatokat a jognyilatkozatának tartalmaznia kell, a jogi személy tag viszont aláírásra ugyanúgy köteles, mint a jogi személy.

A 7. § (3) bekezdése deklarálja, hogy a 7. § szerinti elektronikus üzenetben foglalt nyilatkozatok elektronikus írásbeli jognyilatkozatnak minősülnek.

A Rendelet 6. §-a foglalkozik a döntéshozó szerven kívüli egyéb testületi szervek (például ügyvezető testület, felügyelőbizottság, audit bizottság stb.) veszélyhelyzet kapcsán felmerülő működési nehézségeivel.

Megkísérli a Rendelet, hogy szabályt adjon a testületi működés megszervezésére, noha arra felkészülési idő (például működési szabályzatok, létesítő okiratok, eljárási rendek előzetes megalkotására) nem volt, így nyilván valami jogi rendet kellett teremteni, hogy e testületek megtalálják működési kereteiket és a testület korábbiak szerint szabályos összehívása nélkül is képesek legyenek a döntéshozatalra, feladataik ellátására. A Rendelet megengedi, hogy e testületek elektronikus hírközlő eszközök segítségével (például Skype-on), vagy írásban ülésezhessenek és határozhassanak, akkor is, ha erre nézve eljárási előírásai a veszélyhelyzet előtt nem voltak. A hiányzó eljárásrendet a Rendelet 6. § (1) bekezdése szerint a testület elnöke, akadályoztatása esetén helyettese, ennek hiányában az elnök által kijelölt, mindezek hiányában az ügyvezetés által felkért tag határozza meg és közli az érintettekkel. (Itt is kimondja a Rendelet, hogy az egyeztetés és a döntéshozatal e tárgyban is e-mailben történik.) E szabályra azért van égető szükség, mert a szabályszerűtlenül összehívott és megtartott testületi ülés érvényes határozatot nem hozhat, meg kellett tehát teremteni a veszélyhelyzet idejére a követhető, megvalósítható és szabályos eljárási kereteket.

Foglalkozik a 6. § azzal az esetkörrel is, amely arra a kérdésre ad választ, hogy mi történjen, ha a testület létszáma a törvényi vagy a létesítő okiratban meghatározott létszám alá csökken, vagy tagja a járvány miatt nem tud eljárni. Ilyenkor a Rendelet szerint a többi tag jogosult határozathozatalra. Valószínűleg vitákat vált majd ki, hogy miként kell érteni azt az – előírást, mely szerint a határozatképességre vonatkozó szabályokat a döntésképes tagok száma alapján kell meghatározni, és a határozatot szótöbbséggel kell meghozni, azzal, hogy a többi tag kiesése esetén a határozathozatalra akár egyetlen tag is jogosult.

Állami többségű gazdasági társaság esetében, ha a tulajdonos vagy az állami tulajdonosi joggyakorló által jelölt testületi tag a járvány következtében nem tud eljárni, a tulajdonos/tulajdonosi joggyakorló helyettesítő tagot jogosult jelölni a veszélyhelyzet idejére [6. § (2) bek.].

A Rendelet áthidaló megoldást kíván nyújtani arra az esetre is, amikor a vezető tisztségviselő, testületi tag, állandó könyvvizsgáló mandátuma a veszélyhelyzet ideje alatt megszűnik. Miután ilyenkor a választás nehezen megoldható, és e jogosítványt a tagok, tulajdonosok számára kell fenntartani, ha alapítói, döntéshozó szervei határozat nincsen, fő szabály szerint a mandátum a veszélyhelyzet idejére, illetve az azt követő 90. napig fennmarad, és az érintett személyek legkésőbb ezen időpontig még kötelesek ellátni feladataikat.

Nem vonatkozik ez a szabály arra az esetre, ha a vezető tisztségviselő megbízatása visszahívása, halála vagy jogutód nélküli megszűnése, cselekvőképességének korlátozottsága, a vele szembeni kizáró vagy összeférhetlenségi ok felmerülte, vagy a felügyeleti jogkörben eljáró bíróság vagy hatóság határozata folytán szűnt meg.

Azokban az esetekben, amikor nem egyszemélyes jogi személyről vagy a „családi” jogi személyeknek a veszélyhelyzet ellenére is akadálymentes működéséről van szó, hanem olyan jogi személyekről, amelyeknél a

döntéshozó szerv szabályos, tényleges összehívását a kijárási korlátozások akadályozzák, a Rendelet 3. §-a ad szabályozást.

Leszögezi, hogy a döntéshozó szerv (a részközgyűlés, a küldöttgyűlés) ülése nem tartható meg olyan módon, hogy az a tag személyes megjelenését igényelje, akkor sem, ha az ülést még a veszélyhelyzet hatálybalépése előtt hívták össze.

A döntéshozó szerv ülésére elektronikus hírközlő eszköz igénybevitelével, vagy az ügyvezetés kezdeményezése alapján ülés tartása nélkül is sor kerülhet akkor is, ha a jogi személy létesítő okirata e lehetőségekről és annak feltételeiről korábban nem, vagy a Rendelettől eltérően szólt. (Nincs helye ülés tartása nélküli határozathozatalnak még az ügyvezetés erre irányuló kívánsága ellenére sem, ha azt a jogi személy létesítő okirata kizárja.)

A 3. § (3) bekezdése értelmében a legfeljebb 5 tagú jogi személyek, ha a döntéshozó szerv határozatképessége az elektronikus hírközlő eszköz vagy az ülés tartása nélküli határozathozatal útján biztosítható, akkor a döntéshozó szerv ülését a Rendelet 4. §-ában írtak szerint kell megtartani. A 4. § részletes szabályokat ad az elektronikus ülés, illetve az ülés tartása nélküli döntéshozatal tartásának eljárásrendjéről, annak garanciális jellegű szabályairól, a 3. § (3) bekezdése pedig azt hangsúlyozza, hogy olyan feltételeket kell ennek során meghatározni, hogy valamennyi tag részt vehessen a döntéshozatalban.

A 4. § tehát nagy vonalakban megadja az ilyen határozathozatal kereteit, melyeket részletszabályokkal még ki kell tölteni.

Hat és tíz fő közötti taglétszámú jogi személyek esetén, ha a szavazatok többségével rendelkező tagok ezt kéri, szintén a fenti módon kerül sor a döntéshozatalra. Ugyanez az eljárásrend érvényesül a 10 főt meghaladó taglétszámú jogi személyeknél, ha ezt az ügyvezetés, vagy az állami többségi befolyás mellett működő jogi személy esetén a tulajdonosi joggyakorló kezdeményezi. (Nem tudni, mi történik akkor, ha nincs kezdeményezés, illetve a 6–10 fő közötti jogi személynél a többségi tag [tagok] nem nyilatkoznak?)

Vélhetőleg az 5. § által meghatározott szituáció következik be ilyenkor, vagyis, ha a 3. § (3) bekezdés egyik esete sem teljesül, vagy az arra jogosult személy hallgat, akkor az ügyvezetést hatalmazza fel az 5. § a halaszthatatlanul szükséges határozatok meghozatalára, szintén az 5. § további bekezdéseiben részletezett korlátok között. Megjegyzendő, hogy bár a Rendelet előírásainak létjogosultsága nem vitás, a szabályozás rendkívül szövevényes, nehezen követhető és a sok jogszabályi oda-vissza utalás következtében áttekinthetése sem egyszerű. Alkalmazása bizonyosan sok kérdést fog felvetni, különösen azért, mert a veszélyhelyzet által generált problémák olyan sokrétűek, jó részük valószínűleg előre nem is látható, így ezekre átfogó, mindenre kiterjedő szabályozást aligha lehet adni. A Rendelet javára írható, hogy egy ilyen soha nem tapasztalt helyzetre próbál kapaszkodót adni a jogi személyek számára, a következő hetek gyakorlata majd megmutatja, hogy milyen sikerrel.